

اسلحه ژ ۳ (G3)

در موزه سلاح های

دربار

پژوهشگر: اعظم رضائی انزهائی

کارشناس سلاح: علیرضا قربانی

بهمن ۱۳۹۸

ژ ۳ (G3)

طرح اولیه این سلاح جنگی اتوماتیک در ابتدا توسط یکی از مهندسين شرکت اسلحه سازی ماوزر (Mauser) آلمان، دکتر لودویگ ورگیملر (Dr. Ludwig Vorgrimler) با اندکی شباهت به طرح ثبت شده مربوط به دهه ۱۹۳۰م. در لهستان ارائه گردید. پس از پایان جنگ جهانی دوم ورگیملر توسط شرکت سی ئی تی ام ئی/ CETME (Centro de Estudios Tecnicos de Materiales Especiales) یا مرکز مطالعات فنی مواد ویژه اسپانیا به استخدام درآمد. او و خانواده اش در سپتامبر سال ۱۹۵۰م. به مادرید نقل مکان کردند. در آنجا بود که این مهندس آلمانی و تیم وی متشکل از مهندسان سابق شرکت ماوزر نمونه های اولیه اسلحه خود را آماده کردند. اما تفنگ ژ ۳ امروزی، که دراصل یک نسخه آلمانی برگرفته از تفنگ تهاجمی ساخت شرکت اسپانیایی سی ئی تی ام ئی/ CETME می باشد، در نتیجه همکاری مهندسين آلمانی شرکت اسلحه سازی آلمانی معروف به هکلر و کخ/ Heckler & Koch و مهندسين اسپانیایی شرکت سی ئی تی ام ئی/ CETME به دنیای سلاح وارد گردید. این جنگ افزار در سال ۱۹۵۹م. به عنوان سلاح سازمانی ارتش آلمان انتخاب شد و از آن پس در طی چهل سال بیش از شصت کشور از جمله ایران، ترکیه، یونان، سوئد، پاکستان، استونی، پرتغال، مکزیک و ... آن را برای تجهیز نیروهای مسلح خود بکار گرفتند. رمز موفقیت ژ ۳ در سادگی و قیمت ارزان ساخت آن بود. این سلاح که با فشنگ پر قدرت ۷/۶۲ میلی متری ناتو تغذیه می شد و دارای قابلیت عملکرد در حالت تک تیر و رگبار نیز بود، در دو مدل قنداق ثابت و جمع شو تولید می گردید. شرکت هکلر-کخ این مدل را در سال ۲۰۰۰م. تا ۲۰۰۱م. از لیست ساخت خود خارج نمود و ارتش آلمان در سال ۱۹۹۷م. تفنگ ژ ۳۶ (G36) را جایگزین ژ ۳ اولیه نمود.

سلاح ژ ۳ در مدل ژ ۳۱۶ (G3A6) را در سال ۱۹۷۱م. یعنی در زمان پهلوی دوم به منظور تجهیز ارتش توسط کارخانه هکلر و کخ با محدودیت در تعداد به ایران تحویل داده شد. اما بعدها براساس کسب مجوز از شرکت هکلر و کوخ در صنایع مسلسل سازی ارتش (جنگ افزارسازی فعلی) کشورمان این اسلحه در دو سری ژ ۳۱۱ (G3A1) با قنداق ثابت و ژ ۳۱۱-۱ (G3A1-1) با قنداق متحرک تولید گردید. بیش از ۴۵ سال است که این سلاح به عنوان اسلحه سازمانی در اختیار ارتش و نیروهای مسلح ایران قرار دارد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و خروج متخصصین آلمانی از ایران، برای مدتی روند تولید متوقف گردید اما با تلاش متخصصین داخلی، خط تولید مجدداً بازسازی و راه اندازی شد.

معرفی شرکت هکلر و کخ (Heckler & Koch)

شرکت آلمانی هکلر و کخ (Heckler & Koch) یا اچ کی (H K)، با دفتر مرکزی در شهر اوبرندورف ام نگر (Oberndorf am Neckar) در ایالت بیش از نیم قرن طراح- سازنده و پیشرو در ساخت اسلحه کوچک و سبک نظامی، ورزشی و به عنوان شرکت ارائه دهنده سیستم سلاح های کوچک در بازارهای تجاری جهان مطرح می باشد. کیفیت، نوآوری، ایمنی و دوام طولانی موجود در تولیدات هکلر و کخ موجب شناخته شدن این برند در تولید اسلحه پیشرفته با تکنولوژیکی بالا و ویژگی به صرفه بودن آنها در دنیا گردید. محصولات اچ کی در کشورهایی نظیر آلمان، انگلستان، فرانسه، ایالات متحده (چندین کشور عضو ناتو) و ... به آسانی بازار تجاری را به خود اختصاص داد. پایه و اساس کاری آنها، بر تعهد برای تعالی از طریق رهبری فن آوری،

تحقیق و توسعه در جوانب ریشه ای محصولات، بازاریابی مسئولانه، انتخاب استراتژی هایی ایجاد و شکل دهی بازارهای داخلی و خارجی و ... قرار دارد. انواع تولیدات آنها شامل: تپانچه، مسلسل های خودکار و نیمه خودکار، تفنگ های هجومی، سیستم های آموزشی، سیستم های نارنجک انداز و ... می گردد.

تاریخچه شرکت هکلر و کُخ (Heckler & Koch)

- این شرکت در سال ۱۹۴۹م. توسط سه نفر به اسامی ادmond هکلر (Edmund Heckler)، تئودور کوخ (Theodor Koch) و الکس سایدل (Alex Seidel) تأسیس گردید. در ابتدا تنها قطعات یدکی ماشین آلات خانگی و دوچرخه در آن تولید می شد، اما با پایان یافتن ممنوعیت تسلیحاتی متفقین و تصمیم به اسلحه سازی مجدد در آلمان به همراه ایجاد نیروی دفاعی یا بوندس وهر/ Bundeswehr (مجموعه نیروهای مسلح جمهوری فدرال آلمان) در سال ۱۹۵۵م. اچ کی به یک شرکت تسلیحات تبدیل شد.
- در سال ۱۹۵۹م. هکلر و کوخ قراردادی به منظور ساخت و تولید اسلحه ژ ۳ (G3) برای پیاده نظام منعقد نمودند. این یک سلاح استاندارد در ارتش آلمان بود که بخش مهمی از زیرساخت های امنیتی آن کشور را پوشش می داد.
- دهه ۱۹۶۰م. شرکای اچ کی با تمرکز بر توسعه بیشتر سیستم های تسلیحاتی مدرن اقدام به تولید محصولاتی از قبیل سلاح پیشرانه MP5 و تفنگ هجومی HK33 نمود.
- دهه ۱۹۷۰م. با سازماندهی مجدد مقاصد تجاری خود موجب افزایش سفارشات تولید گردیدند، به طوری که در سال ۱۹۷۴م. این شرکت به دو بخش تجاری شکار - اسلحه ورزشی و پلیس و فناوری دفاعی تقسیم شد.
- از سال ۱۹۸۰م. با انتخاب استراتژی تنوع در تولید، بخش های جدیدی نظیر مهندسی مکانیک و غیره به بخش های قبلی اضافه گردید.
- ۱۹۹۱م. مالکیت این شرکت به شرکت تسلیحات سلطنتی انگلیس / Royal Ordnance (یک شرکت دولتی متعلق به انگلستان با زیرمجموعه حدود ۱۶ کارخانه که تولید مواد منفجره، مهمات، اسلحه کوچک و وسایل نقلیه نظامی مانند مخازن را برعهده داشت.) واگذار می شود. با ایجاد این تغییر مالکیت، هکلر و کُخ می تواند دوباره در کار اصلی خود یعنی ساخت اسلحه کوچک متمرکز گردد.
- در سال ۱۹۹۴ و ۱۹۹۵م. اچ کی مناقصه تفنگ تهاجمی ژ ۳۶ (G36) و تپانچه پی ۸ (P8) برای نیروهای مسلح آلمان را به دست می آورد.
- در سال ۲۰۰۲م. این شرکت مجدداً به مالکین خصوصی دیگری به نام های آندریاس هایزن (Andreas Heeschen) و کیت هالسی (Keith Halsey) واگذار می شود. با این تغییر در مالکیت، استراتژی هکلر و کُخ نیز با ایجاد تنوع در تولید محصولات، تغییرات عمده ای را از در خود ایجاد می نماید. مجموع این فرآیندها به عنوان بخشی از یک برنامه سرمایه گذاری بزرگ و با حجم بالا در ساختمان ها، تأسیسات تولید، زیرساخت ها و نوسازی بخش اطلاعات و فن آوری (IT)

تزیق می شود. براین اساس با استفاده از آخرین استانداردها در تمام بخش ها ظرفیت تولید بیش از ۱۰۰٪ افزایش یافته و در نتیجه سرمایه گذاری در زیرشاخه تحقیق و توسعه نیز به طبع سیر صعودی می یابد. در این روند پیشرفت یک مرکز تدارکاتی جدید و توسعه یافته در سال ۲۰۰۷م. ساخته شد و همچنین از سال ۲۰۱۰م. این شرکت دارای مرکز آموزشی جدیدی نیز می گردد.

نحوه عملکرد کلی اسلحه ژ ۳ (G3)

بعد از قرار دادن خشاب ۲۰ تیری در اسلحه ژ ۳، دسته مسلح کردن به عقب کشیده می شود تا در جای مخصوص خود قرار گیرد. با ضربه دست چپ دسته مزبور آزاد شده و با سرعت به جلو حرکت می کند تا به انتهای این مسیر رسیده و متوقف شود. در داخل سلاح در حین انجام این عملیات، یک فشنگ توسط پیشانی گلنگدن از خشاب آن برداشته شده و به داخل لوله رانده می شود تا سلاح آماده شلیک گردد. لازم به ذکر است که گلنگدن این سلاح قفل نمی شود، بلکه دارای دو غلطک بوده که پس از گذاشتن فشنگ در داخل لوله، داخل حفره هایی که برای همین منظور در نظر گرفته شده اند، قرار می گیرند. این غلطک ها به این دلیل وجود دارند که پس از شلیک، از عقب نشینی ناگهانی و سریع بخش متحرک به سمت عقب ممانعت به عمل آورند، تا گلوله فرصت خارج شدن از لوله را پیدا نموده و موجب هدر رفت گاز باروت که برای سرعت بخشیدن به آن است، نشود. پس از کشیده شدن ماشه، چکش به انتهای سوزن برخورد کرده و در عین حال سوزن به ته فشنگ (روی چاشنی) ضربه وارد می کند این روند سبب انفجار چاشنی و در پی آن احتراق باروت داخل پوکه می شود. در اثر ایجاد گازی که محصول احتراق باروت می باشد، گلوله با سرعت بسیار بالا در لوله به حرکت درمی آید. بعد از خروج گلوله، عقب نشینی بخش متحرک آغاز شده و غلطک ها به جای قبلی خودشان بر می گردند. سپس زائده فشنگ کش که در شیار عقبی فشنگ (در حال حاضر پوکه خالی) گیر کرده، آن را با خود به عقب می کشاند. پوکه فشنگ در ادامه به فشنگ پیران برخورد کرده و از محفظه سمت راست سلاح به بیرون پرتاب می شود. بعد از آن فنر ارتجاع که به دلیل حرکت بخش متحرک فشرده شده بود، مجموعه بخش متحرک را به سوی جلو رانده و موجب می شود تا چکش مجدداً در حالت مسلح قرار گیرد. در این وضعیت پیشانی گلنگدن دوباره فشنگ جدیدی را از خشاب برداشته و به داخل لوله هدایت می نماید، در ادامه غلطک ها در جای خودشان قرار می گیرند و اجزای مختلف ژ ۳ آماده اجرای تمامی مراحل بالا برای یک شلیک دیگری می شود.

شرح مختصری در مورد سرنیزه ژ ۳

سرنیزه های طراحی و تولید شده توسط شرکت اصلی سازنده اسلحه ژ ۳ (H&K) بطور گسترده ای مورد استقبال قرار گرفت و تبدیل به یک سرنیزه استاندارد برای آن گردید. به طوری که نزدیک به ۴۰ سال توسط نیروی دفاعی آلمان یا بوندس وهر/Bundeswehr (مجموعه نیروهای مسلح جمهوری فدرال آلمان) مورد استفاده قرار گرفت. به دلیل عدم کپی از این نوع سرنیزه و بهرمنندی از طراحی بی نظیر در آن، این سرنیزه برخلاف هر چیزی که پیش از آن بود، آن را به یک وسیله منحصر به فرد تبدیل کرد. اما در نهایت تصمیم بر آن شد تا سرنیزه مخصوص ژ ۳ توسط هرکدام از شرکت های طرف قرارداد تولید تفنگ ژ ۳، طراحی و ساخته شود. همین امر موجب خلق تفاوت های زیادی در سرنیزه های تولیدی در کشورهای مختلف گردید،

که به نوبه خود باعث ایجاد جذابیت برای جمع آوری آنها توسط کلکسیونرها شود. از میان کشورهای تولید کننده ژ ۳ و سرنیزه آن به دلیل این که ایران، ترکیه، پاکستان و ... جزو گروه کشورهای تولید کننده ژ ۳ محسوب می شوند به برخی از ویژگی های مشاهده شده در سرنیزه های ساخت کارخانه های ژ ۳ در این کشورها در متن زیر اشاره می گردد.

سرنیزه ژ ۳ ایرانی با داشتن تیغه ای سنگین تر و بلندتر (با طول ۲۲۲ میلی متر بدون غلاف و ۳۶۵ میلی متر با غلاف و دسته) نسبت به سرنیزه های آلمانی دو لبه ساخته شدند. بخش دسته از جنس پلاستیک سخت و به رنگ سبز زیتونی با ۱۲ شیار برروی آن طراحی گردید. زمانی که سرنیزه برروی تفنگ جای می گیرد قفل موجود برروی آن که سبب ثبات سرنیزه می گردد، در زاویه ای عدد ۹ ساعت قرار می گیرد، این حالت قفل شدن در واقع برگرفته از طراحی سرنیزه های ژ ۳ معروف آلمانی است. غلاف این سرنیزه ها نیز معمولا از جوش دادن دو صفحه به یکدیگر حاصل می گردد.

سرنیزه ژ ۳ ترکیه از بسیاری جهات با مدل آلمانی آن متفاوت است. تیغه دولبه آن به دسته ای از جنس پلاستیک سخت سبز با ۲۰ شیار متصل می شود. در زمان قفل کردن سرنیزه برروی سلاح مانند بیشتر سرنیزه ها کلید آن در حال ساعت ۹ قرار می گیرد. لازم به توضیح است که کارخانه اسلحه سازی ترکیه برای اسلحه ژ ۳ خاص خود، غلاف سرنیزه هایی به شرکت زولینگن (Solingen) و ساخت فردریش آگوست گوبل (Friedrich August Göbel) سفارش می داد. معمولا غلاف این سرنیزه ها از دو نیم صفحه (با مارک مخصوص) تهیه می شدند. معمولا تیغه سرنیزه های ساخت ترکیه بدون غلاف دارای طولی حدود ۲۴۱ میلی متر (و با غلاف و دسته ۳۸۱ میلی متر) می باشند.

سرنیزه های ژ ۳ تولید پاکستان با حک حروف پی او اف (POF) و رقمی در زیر آن (که معمولا نشان دهنده سال ساخت آن است) در بخش اتصال تیغه (یک لبه) به دسته آن کاملا قابل شناسایی هستند. تیغه این نوع سرنیزه ها معمولا طولی حدود ۱۶۵ میلی متر بدون غلاف یا کم بیشتر (و با غلاف و دسته ۳۰۵ میلی متر) داشته و دسته آن از جنس پلاستیک سخت سیاه رنگ و دارای ۱۲ شیار طراحی و ساخته می شود. همانند دیگر سرنیزه ها دارای زائده ای در نوک دسته جهت قفل کردن سرنیزه در بالای لوله ژ ۳ می باشد. به دلیل وجود روابط میان پاکستان و انگلیس در طول تاریخ این سرنیزه ها نیز تا حدودی ویژگی های اسلحه و مهمات ساخت کشور انگلیس نظیر کارخانه اسلحه سازی اس ام ال ئی (SMLE) در خود دارا می باشند.

اسلحه ژ ۳ به نمایش درآمده در موزه سلاح های دربار

در یک تعریف کلی می توان گفت که اسلحه ژ ۳ ساخت اچ کی (HK) آلمان، از روی سلاح هجومی سی ئی تی ام ئی (CETME) مدل بی (B) ساخت اسپانیا بین سال ۱۹۵۹-۱۹۵۴م. الگوبرداری شده. در این مدل معمولا استفاده از پلاستیک سخت سبز رنگ در ساخت قنداق تفنگ درکنار بهره وری از قبضه سلاح ارگونومیک، آن را از سایر سلاح ها متمایز می نمود. در سلاح های قدیمی تر (قبل از ۱۹۶۴م.) استفاده از چوب در ساخت قنداق آن نیز مرسوم بود. به کارگیری قطعات از جنس چوب به رنگ قهوه ای روشن در بخش تزئیناتی ژ ۳ های ایرانی (قنداق و بچه قنداق) همچنین وجود داشت.

سه نوع روش بکاررفته برای تزئین قسمت بچه قنداق در اسلحه ژ ۳ شامل: بچه قنداق چوبی با مقطع دایره که در سلاح های ژ ۳ ای ۱ (G3A1) قبل از سال ۱۹۶۴ م.، بچه قنداق پلاستیکی با مقطع دایره در ژ ۳ ای ۳ و ۴ (G3A3 and G3A4) و بچه قنداق پلاستیکی با مقطع مثلثی در ژ ۳ ای ۳ و ۴ (G3A3 and G3A4) در آخرین تولیدات (G3A3 and G3A4 late production) می تواند در تشخیص این سلاح ها از یکدیگر کمک شایانی به ما نماید.

در یک تقسیم بندی دیگر براساس کارخانه تولیدی یا مدل، می توان ژ ۳ ها را این گونه دسته بندی نمود:

- آلمان (قبل از ۱۹۶۴ م.) ژ ۳ ای ۱ (G3A1)
- آلمان/فرانسه/یونان و پرتغال ژ ۳ ای ۲ (G3A2)
- آلمان/پاکستان و ایران ژ ۳ ای ۳ (G3A3)
- مکزیک/میانمار و نروژ ژ ۳ ای ۱ (G3-A1)
- پرتغال/عربستان سعودی و ترکیه ای ژ-۳ (AG-3)
- انگلیس ژ ۳ ای ۳ (G3-A3)
- آلمان ژ ۳ ای ۳ زِدِاف (G3A3ZF) دوربین دار
- آلمان/یونان و ترکیه ژ ۳ ای ۴ (G3A4)
- ایران ژ ۳ ای ۴ (G3-A4)
- مکزیک و پاکستان ژ ۳ ای ۱-۱ (G3A1-1)
- پرتغال ژ ۳ پی ۴ (G3P4)
- آلمان ژ ۳ کی (G3K) با لوله کوتاه (short barrel)

مارک بیشتر کارخانه های سازنده اسلحه ژ ۳ معمولاً در پانل سمت چپ بدنه در بخش قرارگیری خشاب در بدنه/magazine housing به چشم می خورد. اما در برخی از ژ ۳ ها مانند اسلحه ساخت یونان (آرم: متشکل از حروف ئی بی اُ/ EBO در داخل تصویر یک الماس) و ژ ۳ های ساخت کشور عربستان (آرم: متشکل از تصویر درخت نخل در بالای دو شمشیر متقاطع که نشان موجود بر روی پرچم ارتش این کشور نیز می باشد) این مارک در سمت چپ بدنه سلاح و فضایی بین جای قرارگرفتن خشاب در بدنه و برگه ناظم آتش (magazine housing and fire selector) حک شده است. معمولاً کارخانه های سازنده این نوع سلاح با حروف اختصاری نظیر HK: آلمان، MEK: ترکیه، تصویر الماس در یک دایره: آلمان (قبل از ۱۹۶۹ م.)، حرف K در زیر تصویر تاج: نروژ، حروف پی او اف (POF): پاکستان، حروف اف ام پی (FMP): پرتغال، تصویر سه اسلحه متقاطع در داخل یک چرخ دنده بزرگ: ایران (تصویر شیر درون حلقه ای از برگ و تاجی در بالای آن: ایران/قبل از انقلاب اسلامی و آرم ترکیبی الله: ایران/بعد از انقلاب اسلامی)، حروف آر اس ای اف (RSAF) در زیر تصویر تاج: انگلستان و ... خود را معرفی می نمایند.

به صورت کلی قطعاتی مانند قنداق، بچه قنداق و ... می تواند از جنس چوب یا پلاستیک سخت در تنوع رنگی سبز و سیاه در حالت ساده یا زیر انتخاب گردد. از نظر نوع قنداق و فرم آن نیز می توان ژ ۳ ها را در دسته بندی دیگری قرار داد:

- ۱- قنداق ثابت چوبی یا پلاستیکی (ژ ۳ ای ۱ / G3A1، ژ ۳ ای ۲ / G3A2 و ژ ۳ ای ۳ / G3A3)
- ۲- قنداق جمع شو فلزی (ژ ۳ ای ۱-۱ / G3A1-1، ژ ۳ ای ۴ / G3A4 و ژ ۳ کی / G3K)
- براین اساس تمامی های چهار قبضه سلاح ژ ۳ به نمایش درآمده در ویتترین سالن های این موزه دارای قنداق ثابت از جنس چوب (قهوه ای رنگ) و پلاستیک سخت (سیاه یا سبز رنگ) می باشند.

۱- سلاح هجومی ژ ۳ (ساخت ترکیه)

- براساس متن حک شده بر روی لوح فلزی مربوط به جعبه چوبی این سلاح، ژ ۳ موردنظر از سوی رئیس جمهور ترکیه اهداء شده است.
- برخی از مشخصات فنی آن
- کالیبر: ۰/۳۰۸ وینچستر (۷/۶۲ ناتو)
  - طراح: سی ئی تی ام ئی اسپانیا و ماوزر آلمان در دهه ۱۹۵۰م.
  - ساخت شرکت ماشین آلات و صنایع شیمیایی ترکیه با نام اختصاری ام کی ئی / MKE (به زبان ترکی MAKİNA VE KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU) و تحت لیسانس شرکت هکلر و کخ آلمان
  - سیستم مسلح شدن: فشار مستقیم گاز - تاخیری غلطکی
  - طول لوله ۴۵۰ میلیمتر
  - وزن ۴/۳۸۰ کیلوگرم
  - جنس بدنه از ورق فولاد زاج کاری شده دارای قبضه و قنداق بچه قنداق از جنس پلاستیک سبز
  - روزنه دید (قسمت نشانه روی عقبی) قابل تنظیم و مگسک در قسمت جلویی لوله
  - برگه ناظم آتش در قسمت چپ سلاح دارای قابلیت انتخاب ضامن، تک تیر و رگبار
  - برگه آزاد کننده خشاب در قسمت جلوی حافظ ماشه و پشت خشاب
  - دارای خشاب جدا شونده با ظرفیت ۲۰ تیر
  - دسته مسلح کننده در قسمت چپ سلاح
  - اعداد و حروف (سمت چپ بدنه سلاح) حک شده در کنار برگه ناظم آتش و بالای قبضه: عدد ۲۰۱ (201) و حروف ئی (E)، تی (T) و اس (S) که بیانگر حالت های مختلف برگه ناظم آتش در قابلیت انتخاب ضامن، تک تیر و رگبار می باشد.
  - علائم و شماره سریال (سمت چپ بدنه سلاح) حک شده بر روی قسمت قرارگرفتن خشاب در بدنه سلاح / Magazine Housing: ژ ۳ ۱۹۱۲۰۱ ال (G3 191201 L) و ۵/۷۵ (5/75)
  - پروف مارک نشان ملی ترکیه/تصویر ماه و ستاره (سمت چپ بدنه سلاح) زیر بخش اتصال لوله به بدنه
  - علائم و شماره سریال (سمت چپ بدنه سلاح) حک شده بر روی سطح اصلی خشاب: ژ ۳ ام کی ئی (G3 MKE 3/74) و ۱۲.۱۲۷.۷۰۵۸ (12.127.7058) ۳/۷۴

- حروف (سمت راست بدنه سلاح) حک شده در کنار برگه ناظم آتش و بالای قبضه: حروف ئی (E)، تی (T) و اس (S) که بیانگر حالت های مختلف برگه ناظم آتش در قابلیت انتخاب ضامن، تک تیر و رگبار می باشد.

- متن (سمت راست بدنه سلاح) حک شده در قست بالای ماشه و کنار برگه ناظم آتش:

FAHRİ S. KORUTÜRK TÜRKİYE CUMHURBAŞKANI

فخری اس. کوروترک رئیس جمهور ترکیه / ۱۹۰۳ تا ۱۹۸۷ م. (افسر نیروی دریایی، دیپلمات و

ششمین رئیس جمهور این کشور در میان سال های ۱۹۸۰-۱۹۷۳ م.)

- علائم و متن (سمت راست بدنه سلاح) حک شده بالای قسمت قرارگرفتن خشاب در بدنه

سلاح/Magazine Housing: تصویر ماه و ستاره (نشان ملی ترکیه)، نوشته نیروهای مسلح

ترکیه/TÜRK SİLAHI KUVVETLERİ به همراه آرم شرکت ام کی ئی/MKE در زیر آن

- اعداد بین دسته و تیغه سرنیزه (سمت چپ بدنه آن): ۱۹۱۲۰۴ (191204)

- علائم حک شده بر روی غلاف سرنیزه (سمت چپ بدنه غلاف): تصویر ماه و ستاره (نشان ملی ترکیه)

و حروف اختصاری ام کی ئی (MKE) در داخل یک دایره (علامت تجاری شرکت اسلحه سازی ام

کی ئی ترکیه)

- علائم حک شده بر روی غلاف سرنیزه (سمت راست بدنه غلاف): تصویر ماه و ستاره (نشان ملی

ترکیه) و حروف اختصاری ام کی ئی (MKE) در داخل یک دایره (علامت تجاری شرکت اسلحه

سازی ام کی ئی ترکیه)

- متن حک شده در لوح نصب شده بر روی در جعبه این ژ ۳: فخری اس. کوروترک رئیس جمهور

ترکیه/Fahri S. Korutürk Türkiye Cumhurbaşkanı

- برچسب کاغذی (آرم) شرکت سازنده این سلاح/ ام کی ئی بر روی بخش داخلی در جعبه

معرفی شرکت ام کی ئی (MKE)

این شرکت ترک با دفتر مرکزی واقع شده در شهر آنکارا به نام ام کی ئی کی/MKE (شرکت صنایع

مکانیکی و شیمیایی/MAKİNA VE KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU) نیز شناخته می شود، یکی از

بزرگ ترین فعالان صنایع دفاعی در زمینه ساخت و تولید اسلحه مورد نیاز نیروهای مسلح آن کشور می

باشد. شرکت دولتی صنایع مکانیکی و شیمیایی ام کی ئی (MKE)، باتوجه به داشتن پیش زمینه فعالیتی

از زمان امپراتوری عثمانی در سال ۱۹۵۰ م. به طور رسمی تأسیس شد. محصولات تولیدی این شرکت به

بیش از ۴۰ کشور دنیا صادر می شود. امروزه شرکت ام کی ئی با دارا بودن ۱۲ مجتمع تولیدی (۱۰ کارخانه

و ۲ شرکت وابسته به سه مرکز تولید عمده) در مناطق مختلف ترکیه (آنکارا، قیریق قلعه/Kırıkkale،

چانقری/Çankırı و ...) و بیش از ۷۰۰۰ پرسنل نه تنها اقدام به ساخت انواع اسلحه انفرادی، مهمات، توپ،

سیستم های توپخانه و ... می نماید، بلکه اقدام به تولید محصولات با اهداف غیرنظامی مانند فولاد، برنج و

قطعات و تجهیزات الکتریکی نیز می نماید. در تاریخچه فعالیت این شرکت از تفنگ تهاجمی ژ ۳ ای ۳

(A3) // ای ۴ (A4) جزو یکی از زیرشاخه های تولیدی ام کی ئی یاد شده است. در آغاز سال ۱۹۷۷م. ترکیه اسلحه ژ ۳ ای ۷ (G3A7) را نیز با کسب مجوز در ام کی ئی (MKE) // آنکارا تولید کرد.

اسلحه هجومی ژ ۳ (ساخت عربستان)، اهدائی به پهلوی دوم، به نمایش درآمده در ویتترین یکی از سالن های فوقانی موزه سلاح های دربار، عکس جواد نجفعلی زاده (۱۳۸۹)

اسلحه هجومی ژ ۳ (ساخت عربستان)، اهدائی به پهلوی دوم، به نمایش درآمده در ویتترین یکی از سالن های فوقانی موزه سلاح های دربار، عکس جواد نجفعلی زاده (۱۳۸۹)

۲- سلاح هجومی ژ ۳ (ساخت عربستان)

براساس متن حک شده بر روی بخشی از بدنه این سلاح ، ژ ۳ موردنظر از سوی سلطان بن عبدالعزیز (پانزدهمین فرزند عبدالعزیز آل سعود بنیانگذار عربستان جدید و برادر ناتنی ملک عبدالله پادشاه سابق عربستان و ششمین پادشاه این کشور از خاندان آل سعود در میان سال های ۲۰۱۵-۲۰۰۵م.) که در آن زمان سمت وزیر دفاع و هوانوردی و بازرسی کل کشور عربستان سعودی را دارا بود به پهلوی دوم در تاریخ ۳ جمادی الاول ۱۳۹۸ هـ. (۱۰ اپریل ۱۹۷۸م.) یعنی تقریباً یک سال پیش از انقلاب اسلامی داده شده است.

برخی از مشخصات فنی آن

- کالیبر: ۰/۳۰۸ وینچستر (۷/۶۲ ناتو)
- طراح: سی ئی تی ام ئی اسپانیا و ماورر آلمان در دهه ۱۹۵۰م.
- ساخت شرکت الخرج عربستان سعودی/ Military Industries Corporation (MIC) تحت لیسانس هکلر و کخ آلمان (واقع در شهر الخرج این کشور)
- سیستم مسلح شدن: فشار مستقیم گاز - تاخیری غلطکی
- طول لوله ۴۵۰ میلی متر
- وزن ۴/۳۸۰ کیلوگرم
- جنس بدنه از ورق فولاد زاج کاری شده که در برخی از قسمت های آن به منظور تزئین بیشتر از آبکاری طلا استفاده گردیده است. قنداق و بجه قنداق از چوب کنده کاری شده، قبضه از پلاستیک سیاه سخت
- روزنه دید (قسمت نشانه روی عقبی) قابل تنظیم و مگسک در قسمت جلویی لوله
- برگه ناظم آتش در قسمت چپ سلاح داری قابلیت انتخاب ضامن، تک تیر و رگبار
- برگه آزاد کننده خشاب در قسمت جلوی حافظ ماشه و پشت خشاب
- دارای خشاب جدا شونده با ظرفیت ۲۰ تیر
- دسته مسلح کننده در قسمت چپ سلاح
- شماره سریال اف ۱۳۳۷۷ (F13377)
- متون و حروف (سمت چپ بدنه سلاح) حک شده در بخش بالایی قبضه: حضره صاحب الجلاله الامبراطور محمدرضا بهلوی اریامهر شاهنشاه ایران المعظم، ۳ جمادالاول ۱۳۹۸ هـ. ۱۰ اپریل ۱۹۷۸م.، حروف اس (S)، ئی (E)، اف (F) که بیانگر حالت های مختلف برگه ناظم آتش در قابلیت انتخاب ضامن، تک تیر و رگبار، بر روی بدنه آن و دقیقاً بالای ماشه تصویر درخت نخل در بالای دو شمشیر متقاطع (نشان ملی عربستان که در سال ۱۹۵۰ به تصویب رسید. درخت نخل نمایانگر دارایی های پادشاهی است که به عنوان مردم، میراث، تاریخ و منابع طبیعی و غیر طبیعی می باشد. دو شمشیر نمایانگر پادشاهی حجاز و سلطان نجد و وابستگی های آن به یکدیگر می باشد.) در زیر

- آن نوشته المملكة العربية السعودية و Kingdom of Saudi Arabia. در بالای بخش قرار گرفتن خشاب در بدنه متن سلطان بن عبدالعزيز وزير الدفاع والطيران والمفتش العام به چشم می خورد.
- علائم و شماره سریال (سمت چپ بدنه سلاح) حک شده بر روی سطح اصلی خشاب: حرف ج در کنار نشان ملی عربستان (درخت نخل و دو شمشیر متقاطع) و در زیر آن ۱۳۹۷
  - حروف (سمت راست بدنه سلاح) حک شده در کنار برگه ناظم آتش و بالای قبضه: حروف اس (S)، ئی (E)، اف (F) که بیانگر حالت های مختلف برگه ناظم آتش در قابلیت انتخاب ضامن، تک تیر و رگبار می باشد.

۳-۲ عدد سلاح هجومی ژ ۳ (ساخت پاکستان)

در یک تعریف اجمالی می توان گفت که پاکستان تولید اسلحه های ژ ۳ ای ۴ (G3A4) را با مجوز از سال ۱۹۶۷م. در کارخانه اسلحه سازی پاکستان (Want Cantonment) آغاز کرد. بعدها این کارخانه توسعه یافت و چندین کارخانه دیگر را زیر پوشش خود درآورد. در این کارخانه های اسلحه سازی سه مدل ژ ۳ شامل، ژ ۳ پی ۴ (G3P4)، ژ ۳ اس (G3S) الگوبرداری شده از مدل ژ ۳ پی ۳ (G3P3) با لوله کوتاهتر و ژ ۳ ام- تاکتیکال (G3M-Tactical) نسخه سبک از مدل ژ ۳ (G3) با بدنه پلیمری و لوله کوتاه تر نیز تولید گردید.

برخی از مشخصات فنی مشترک میان دو ژ ۳ ساخت پاکستان این موزه

- کالیبر: ۰/۳۰۸ وینچستر (۷/۶۲ ناتو)
- طراح: سی ئی تی ام ئی اسپانیا و ماوزر آلمان در دهه ۱۹۵۰م.
- ساخت شرکت پی او اف/ (PAKISTAN ORDNANCE FACTORIES) POF پاکستان و تحت لیسانس هکلر و کخ آلمان
- سیستم مسلح شدن: فشار مستقیم گاز - تاخیری غلطکی
- طول لوله ۴۵۰ میلی متر
- وزن ۴/۳۸۰ کیلوگرم
- جنس بدنه از ورق فولاد زاج کاری شده، قنداق و بچه قنداق از جنس چوب، قبضه ای از جنس پلاستیک سیاه
- روزنه دید (قسمت نشانه روی عقبی) قابل تنظیم و مگسک در قسمت جلویی لوله
- برگه ناظم آتش در قسمت چپ سلاح داری قابلیت انتخاب ضامن، تک تیر و رگبار
- برگه آزاد کننده خشاب در قسمت جلوی حافظ ماشه و پشت خشاب
- دارای خشاب جدا شونده با ظرفیت ۲۰ تیر
- دسته مسلح کننده در قسمت چپ سلاح

- متون و حروف (سمت چپ و راست بدنه هر دو سلاح) حک شده در بخش بالایی قبضه هر دو سلاح ژ۳: حروف اس (S)، ئی (E)، اف (F) که بیانگر حالت های مختلف برگه ناظم آتش در قابلیت انتخاب ضامن، تک تیر و رگبار می باشد.
- تصویر طلائی هلال ماه و ستاره در داخل دو شاخه زیتون به همراه نام پاکستان در زیر آن/ نشان رسمی رئیس جمهوری پاکستان (در سمت چپ بدنه سلاح احتمالاً اهدایی به رضا پهلوی)^۱ حک شده بر روی بدنه و بالای ماشه
- علائم و متن (سمت چپ بدنه هر دو سلاح) حک شده بر روی قسمت قرارگرفتن خشاب در بدنه سلاح/Magazine Housing: PAKISTAN ORDNANCE FACTORIES
- عدد ژ۱۶ (G16) (در زیر بدنه سلاح احتمالاً اهدایی به رضا پهلوی) در بخش اتصال بدنه به بچه قنداق چوبی ژ۳
- حروف و اعداد حک شده بر روی سمت چپ و پایین بدنه خشاب سلاح احتمالاً متعلق به رضا پهلوی: ژ۳ پی.ا. اف. ۷/۷۰ (G3 P.O.F. 7/70)
- حک عدد ۶۱۲ (612) و پروف مارکی در کنار آن در قسمت اتصال بدنه به روکش لوله (سمت چپ سلاح دیگر)
- حک رقم ۵۳۸ (538) بر روی قسمت زیرین بدنه و مقابل محل قرار گیری خشاب در بدنه (سمت چپ سلاح دیگر)
- حک پروف مارک متشکل از حرف پی (p) در بالای آن تصویر یک پیکان رو به بالا (سمت راست بدنه سلاح دیگر) حک شده در بخش اتصال بدنه به بچه قنداق چوبی
- اعداد حک شده در قسمت زیرین بخش اتصال بدنه به قنداق چوبی (سلاح دیگر): ژ۲۱ (G21) و ۵۳۵ (535)
- آرم نصب شده بر روی در جعبه سلاح اهداء شده به رضا پهلوی:
- آرم فلزی دایره ای شکل با تصاویر هلال ماه، ستاره و دو شاخه زیتون به همراه نام پاکستان در پایین آن (نشان مخصوص رئیس جمهوری پاکستان)
- متن انگلیسی حک شده بر روی لوح فلزی نصب شده بر روی در جعبه سلاح اهداء شده به رضا پهلوی به شرح ذیل می باشد:

WITH THE COMPLIMENTS
OF

^۱ - با توجه به عدم وجود متن یا علامتی بر روی بدنه اصلی سلاح موردنظر که حاکی از اهداء شدن این شی به رضا پهلوی باشد، و تنها با تکیه به اشتراک آرم برجسته طلائی نشان رئیس جمهور پاکستان بر روی بدنه سلاح و وجود همین آرم بر روی در جعبه چوبی آن می توان گفت شاید این سلاح با تاکید بر متن حک شده در لوح فلزی نصبی بر روی همین جعبه، به رضا پهلوی تعلق داشته است. بنابراین در این مقاله برای متمایز ساختن این دو سلاح از یکدیگر از آن با عنوان احتمالاً اهدایی به رضا پهلوی از سوی رئیس جمهور پاکستان یاد می گردد.

MR. ZULFIKAR ALI BHUTTO, H. PK.
PRESIDENT OF PAKISTAN
TO
HIS IMPERIAL HIGHNESS REZA PEHLAVI,
CROWN PRINCE OF IRAN

براساس متون فوق که متعلق به یکی از ژوئیه‌های ساخت پاکستان، به نمایش درآمد در یکی از
ویرین‌های سالن فوقانی این موزه می‌باشد، می‌توان احتمال داد که ژوئیه موردنظر از سوی ذوالفقار
علی بوتو (وزیر امور خارجه پاکستان/۱۹۶۶-۱۹۶۳م، چهارمین رئیس‌جمهور آن کشور در سال‌های
۱۹۷۱-۱۹۷۳م. و نخست‌وزیر پاکستان در زمان پنجمین رئیس‌جمهور پاکستان در سال‌های
۱۹۷۳-۱۹۷۷م. و ...) به رضا پهلوی داده شده است.

منابع و ماخذ:

۱- منابع میدانی:

اسلحه ها ۳، به نمایش درآمد در ویتترین های سالن طبقه فوقانی موزه سلاح های دربار، ۱۳۹۸

۲- منابع کتابی:

- Oxford Advanced Learner's Dictionary 8th Edition 2010

۳- منابع اینترنتی:

- <http://nab-jahadi.rzb.ir>
- <http://wiki.police.ir>
- <http://worldbayonets.com/Bayonet Identification Guide>
- <http://www.military-today.com>
- <http://www.modp.gov.pk>
- <http://www.smallarmssurvey.org>
- <https://armourersbench.com>
- <https://article.tebyan.net>
- <https://auctions.morphyauctions.com>
- <https://fa.wikipedia.org>
- <https://fas.org/irp/world/iran/smallarms.pdf>
- <https://fotw.info>
- <https://hk-usa.com>
- <https://i.redd.it>
- <https://jangaavarani.ir>
- <https://john1911.com>
- <https://military.wikia.org>
- <https://salw-guide.bicc.de>
- <https://www.antique-swords.com>
- <https://www.britannica.com>
- <https://www.combathunting.com>
- <https://www.edgedweapons.nl>
- <https://www.guns.com>
- <https://www.heckler-koch.com>
- <https://www.jaybe-militaria.co.uk>
- <https://www.militaryfactory.com>
- <https://www.mkek.gov.tr>
- <https://www.reddit.com>
- <https://www.robertrtg.com>
- <https://www.worthpoint.com>
- <https://yandex.com.tr>